

ਚੰਦਰਾਪੋਸ਼ਣ

ਮੁੱਖ ਪੰਨਾ ਪੁਰਾਣੇ ਅੰਕ ਅਜ਼ਾਦਾ ਅਕਬਰਾਬਾਦ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲੇ

ਸਫ਼ਾ >> 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

ਬਹੁਰੰਗੀ

ਸਰੂ ਸੁਣਾਇਸੀ ਸਰ ਕੀ ਥੇਲਾ

ਬੁਧਵਾਰ, 9 ਅਕਤੂਬਰ, 2013

ਰੋਜ਼ਾਨਾ 'ਸਪੋਕਸਮੈਨ'

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰੰਗ

ਨੀਲਾ ਕਿ ਕੇਸਰੀ, ਪੀਲਾ, ਭਗਵਾਂ ਜਾਂ ਬਸੰਤੀ?

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੂਹਾਨੀ ਸੂਝ ਭਰੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਉਹ 'ਦੁਨਿਆ' ਤੋਂ 'ਹੋਰ' ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਝ ਨੇ ਵੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰ ਲਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਹੀ ਤੇ ਗਲਤ ਦੀ ਸਮਝ ਦੀ ਮੌਤ ਵੀ ਘਟਦੀ ਗਈ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਧਵਨ ਤੋਂ ਹੋਰ ਗੋਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਤਵਾਰੀਖ ਅਤੇ ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨਾ ਅਤੇ ਗੰਢਵਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਦਾਸੀ ਸਿੱਖ ਅੰਤਰਿਮੁਖ ਨੂੰ ਫਿਰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਭੇਡ ਦੀ ਨਿਰਾਵਾਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰੰਗ ਵੀ ਬਦਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਤੇ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੇ ਭੇਡ ਲਹਿਰਾਂ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਏ। 1982 ਮਗਰੋਂ, ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਵੇਲੇ, ਬਾਹਮਣਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ 'ਕੇਸਰੀ' ਰੰਗ ਨੂੰ 'ਪੰਥਕ' ਰੰਗ ਕਹਿ ਕੇ ਘੁਸੜ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਗੀਤ 'ਮੇਰਾ ਰੰਗ ਦੇ ਥਾਂਤੀ ਚੋਲਾ' ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਖਾੜਕੂਆਂ ਵਿਚ ਸੂਝ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਤੋਂ ਭਾਗ ਦਾ ਝੋਲ ਬਾਜ਼ਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸ ਨੇ ਇਹ ਮਿਥਾਸ ਵੀ ਨਾ ਮਿਥਾਸ ਵੀ ਨਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦਾ ਰੰਗ ਛੱਡ ਕੇ ਰਾਜਪੂਤੀ ਰੰਗ ਦੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਛਾਣ ਰਹੇ ਸਨ।

ਤਵਾਰੀਖ ਸਿੱਖ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੰਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੰਗ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਪਰ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਗੋਰ ਧਰਮ ਦਾ ਰੰਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਲਾ ਦਸਮਾ, ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਬਸਤਰ ਪੁਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਪਹਿਨੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ 'ਪੰਥੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਲਾ ਦਸਮਾ, ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਬਸਤਰ ਪੁਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਪਹਿਨੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ 'ਪੰਥੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਪੜੇ ਹੋ। (ਕੋਧੇ: ਡਾ. ਗੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਫਾਰਸੀ-ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਸ਼)। 'ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ' ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ 'ਨੀਲ ਵਸਤੂ ਪਹਿਰਿ ਹੋਇ ਪਰਵਾਣ...' ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਉਹ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮੁਸਲਿਮ ਨੀਲ ਪਹਿਰਾਵੇ (ਹੋਰ ਰੰਗ ਦੇ) ਵਾਲੇ ਹੋ।

ਉਸ ਨੀਲਾ ਰੰਗ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਵਰਤੇ ਗਏ। ਗਿਆ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ, ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਕਪੜਿਆਂ ਵਾਲਾ ਪੰਥ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਮਾਨ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰ, ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਭੂਘਾਈ/ਗੰਗਾਦੀ ਭਾਰਨ ਨੀਲੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭੂਘਾਈ ਨੂੰ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਰੰਗ ਦੇ ਰਿੰਨੂ (symbol) ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

'ਪੰਥੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੀ ਪੱਥਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਬਸਤਰ ਪੁਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਪਹਿਨੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ 'ਪੰਥੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਲਾ ਦਸਮਾ, ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਬਸਤਰ ਪੁਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਪਹਿਨੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ 'ਪੰਥੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਲਾ ਦਸਮਾ, ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਬਸਤਰ ਪੁਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਪਹਿਨੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ 'ਪੰਥੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਲਾ ਦਸਮਾ, ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਬਸਤਰ ਪੁਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਪਹਿਨੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ 'ਪੰਥੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਲਾ ਦਸਮਾ, ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਬਸਤਰ ਪੁਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਪਹਿਨੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ 'ਪੰਥੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਲਾ ਦਸਮਾ, ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਬਸਤਰ ਪੁਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਪਹਿਨੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ 'ਪੰਥੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਲਾ ਦਸਮਾ, ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਬਸਤਰ ਪੁਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਪਹਿਨੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ 'ਪੰਥੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਲਾ ਦਸਮਾ, ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਬਸਤਰ ਪੁਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਪਹਿਨੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ 'ਪੰਥੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਲਾ ਦਸਮਾ, ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਬਸਤਰ ਪੁਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਪਹਿਨੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ 'ਪੰਥੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਲਾ ਦਸਮਾ, ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਬਸਤਰ ਪੁਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਪਹਿਨੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ 'ਪੰਥੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਲਾ ਦਸਮਾ, ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਬਸਤਰ ਪੁਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਪਹਿਨੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ 'ਪੰਥੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਲਾ ਦਸਮਾ, ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਬਸਤਰ ਪੁਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਪਹਿਨੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ 'ਪੰਥੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਲਾ ਦਸਮਾ, ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਬਸਤਰ ਪੁਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਪਹਿਨੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ 'ਪੰਥੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਲਾ ਦਸਮਾ, ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਬਸਤਰ ਪੁਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਪਹਿਨੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ 'ਪੰਥੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਲਾ ਦਸਮਾ, ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਬਸਤਰ ਪੁਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਪਹਿਨੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ 'ਪੰਥੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਲਾ ਦਸਮਾ, ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਬਸਤਰ ਪੁਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਪਹਿਨੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ 'ਪੰਥੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜੋ ਅਕਾਲੀ ਰੂਪ ਹੈ, ਨੀਲ ਬਸਤਰ ਪਹਿਰਾਇ।
ਜਪੋ ਜਾਪੁ ਗੁਰਬਰ ਅਕਾਲ, ਸਰਬ ਲੋਹ ਪਹਿਰਾਇ॥।
(ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ, ਰਹਿਤਲਮੇ, ਸਫ਼ਾ 78, 1991 ਦੀ ਐਡੀਸ਼ਨ)
ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਨਿਰਮਲਾ (ਜਿਸ ਦੀ ਵਾਰ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਲੋਕ ਕੁਲੰਦੇ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਗੁਰਦਾਸ ਸਮਾਏ ਰਹੇ ਸਨ) ਦੀ ਵਾਰ, ਜੋ ਭਾਰੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ (ਜੋ ਖੁਦ ਇਕ ਨਿਰਮਲਾ ਸੀ) ਨੇ ਭਾਰੀ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਨਾਲ 41 ਵੀਂ ਵਾਰ ਵਜੋਂ ਛਾਪੀ ਸੀ, ਵਿਚ ਵੀ (ਦੋਹੇ: ਵਾਰਾਂ ਭਾਰੀ ਗੁਰਦਾਸ, ਸਫ਼ਾ 641) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ 'ਪੰਥੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਨੀਲੇ ਬਸਤਰ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਸਭ ਸਹਿਜੇ ਪੁਕਾਰਿਓ ਜਗਤ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਜਾਪ ਅਪਾਰ।
ਯੋ ਉਪਜੇ ਸਿੰਘ ਭੁਜੰਗੀਓ ਨੀਲੇਬਰ ਧਾਰ।
(ਪ੍ਰਬੰਧੀ 15)
ਅਨਾਰਥੀ ਸਦੀ ਦੇ ਕਈ ਗੋਰ-ਸਿੱਖ (ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ) ਸੋਨਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਨੀਲਾ ਸੀ (ਨਾ ਕਿ ਪੀਲਾ/ਭਗਵਾਂ/ਕੇਸਰੀ)। ਹੋਰਾਂ ਕੁੱਝ ਨਿਰਮਲਾ ਹਾਰ ਹਨ: Francis Xavier Wendel (History of the Jats, Pathans and Sikhs, 1768):
"...he (Guru Gobind Singh) himself limited their mode of dressing and colour that he said he had been inspired to make known to them, that is, to let their hair and beards grow, to dress in no colour but blue, made of indigo."
Du Perron (Indian Researches, 1788):
"Poor or rich, they always dressed in blue..."
Li Col James Brown (Tracts, 1788)
"...their dress is dark blue, as ordered by Goroob Gobind..."
Quintin Crauford (Sketches Chiefly Relating to the History, Religion, Learning and Manners of the Hindoos, 1790):
"Blue ... distinguishes the dress of the Sikhs."

ਪਰ, ਹੁਣ, 'ਪੰਥੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਵਾਲੇ 'ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ' ਅਤੇ ਜਲੂਸਾਂ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ, ਨੰਗੀਆਂ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬਾਂ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਪੜਿਆਂ ਦਾ ਰੰਗ ਨੀਲੇ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਦਾਸੀਆਂ, ਬਾਹਮਣਾਂ ਤੇ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਵਾਲਾ ਰੰਗ ਪੀਲਾ/ਕੇਸਰੀ/ਭਗਵਾਂ/ਬਸੰਤੀ ਰੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨੀਲੇਬਰ ਰੰਗ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਨ।
(ਨੰਗੀਆਂ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਦੀ ਨਮਾਇਸ਼ ਕਰਨਾ 1984 ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ; ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਲਿਤਗਰਦ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ; ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਿਚੋਂ ਕਿਰਪਾਨ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਕਢਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਮਸ਼ੁਰੀ ਆ ਜਾਂਦੀ।)

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨੀਲੇ ਤੋਂ ਪੀਲਾ, ਭਗਵਾਂ, ਬਸੰਤੀ, ਕੇਸਰੀ ਕਿਵੇਂ ਬਣਿਆ?

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੇਲੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮਹੰਤ ਸੰਤੋਖ ਦਾਸ 'ਉਦਾਸੀ' ਦਾ ਭੰਡਾ (ਛੱਡਾ ਭੰਡਾ) ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਉਸ ਦਾ 'ਉਦਾਸੀ' ਮੋੜ ਦਾ ਛੱਡਾ ਖੜਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਇਹ ਛੱਡਾ ਟੁੱਟ ਕੇ ਟਿੱਸ ਖਿਸ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਕੱਚੇ ਨੀਲੇਬਰ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਛੱਡਾ ਟਿੱਸ ਖਿਸਾ ਕੇ ਵੇਖ ਕੇ ਨਵਾਂ ਪੇਂਡਾ ਛੱਡਾ ਬਣਵਾ ਦਿਤਾ। ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਛੱਡਾ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਦਾਸੀ ਮਹੰਤਾਂ (1859-1920) ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹੰਤਾਂ ਨੇ ਛੱਡੇ ਭੁੰਗੇ ਵਾਲੇ ਛੱਡੇ ਦਾ ਰੰਗ, ਉਦਾਸੀਆਂ ਵਾਲਾ ਰੰਗ ਪੀਲਾ/ਕੇਸਰੀ ਦਿਤਾ ਸੀ (ਜਿਸ ਨੂੰ, ਮਗਰੋਂ, ਕੁੱਝ ਬਸਮਤ ਸਿੱਖ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ)।

‘ਉੱਚਾ ਦਰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ’ ਲਈ ਉਸਾਰੀ ਫੰਡ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਰਕਮਾਂ

ਕਿਸਤ ਨੰ. 94

ਲਗੀ ਨੰ.	ਨਾਮ ਅਤੇ ਖ਼ਰੀਦ/ਪਿੰਡ	ਰਕਮ	ਕਸੀਦ ਨੰਬਰ	ਕਸੀਦ ਲਗੀ ਗਈ ਦੀ ਮਿਤੀ
2820.	ਬੀਬੀ ਕੁਲਵਿੰਦ ਕੌਰ ਪਤਨੀ ਸ. ਜਗਪਾਲ ਸਿੰਘ, 1000 ਪਿੰਡਾ ਤੇ ਭਾਬਾ: ਜੰਗਪੁਰਾ, ਮੋਹਾਲੀ		4192	12.05.2013
2821.	ਬੀਬੀ ਪ੍ਰਭਾਕੁਨ ਕੌਰ	2100	4193	12.05.2013
2822.	ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ, ਬੰਨਿਡਾ	5000	4194	12.05.2013
2823.	ਸ. ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਲਹਿਰਾ, ਰੋਪੜ	500	4195	12.05.2013
2824.	ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਰੋਪੜ	1000	4196	12.05.2013
2825.	ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਗੋਬਿੰਦ ਕਾਨੜੀ, ਖਰੜ	500	4197	12.05.2013
2826.	ਬੀਬੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪਤਨੀ ਸ. ਸੋਹਨ ਪਾਲ, ਸਿਕਰ-55, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ	500	4198	12.05.2013
2827.	ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗਲੀ ਨੰ. 1, ਪਟਿਆਲਾ	1000	4199	12.05.2013
2828.	ਬੀਬੀ ਨਿਰਮਲ ਕੌਰ, ਮਾਝਾ ਮਜਰਾ, ਪਟਿਆਲਾ	500	4200	12.05.2013
2829.	ਬੀਬੀ ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ	2000	4201	12.05.2013
2830.	ਸ. ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ	1000	4202	12.05.2013
2831.	ਸ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਗਲੀ ਨੰ. 7, ਮਿਲਾ ਪੁਰੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ	1100	4203	12.05.2013
2832.	ਸ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ: ਚਰਖੜੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ: ਯਮਨਾ ਨਗਰ, ਹਰਿਆਣਾ	10000	4204	12.05.2013
2833.	ਬੀਬੀ ਜਗਮੋਹਨ ਕੌਰ, ਰਣਜੀਤ ਨਗਰ, ਸਾਹਿਬ ਭੰਡਾ, ਪਟਿਆਲਾ	1100	4205	12.05.2013
2834.	ਗੁਰਦਾਸ	1000	4206	12.05.2013
2835.	ਯਸਵਰ ਖਾਹਰ, ਸੈਕਟਰ-35-ਭੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ	1000	4207	12.05.2013
2836.	ਬੀਬੀ ਅਮੀਰ ਕੌਰ, ਪਟਿਆਲਾ	1000	4208	12.05.2013
2837.	ਬੀਬੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਵੇਰਵਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	2000	4209	12.05.2013
2838.	ਸ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਲੁਧਿਆਣਾ	500	4210	12.05.2013
2839.	ਬੀਬੀ ਹਰਦੀਪ ਕੌਰ, ਰਵਾਬਾਡਾ	2000	4211	12.05.2013

1920-25 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮਹੰਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਛੁਡਵਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਈ ਗੋਰ-ਸਿੱਖ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਭੁੱਲ ਗਏ ਸਨ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਉਦਾਸੀਆਂ ਵਾਲਾ ਰੰਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੋਰ-ਸਿੱਖ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀ। ਉਦਾਸੀ ਮਹੰਤਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਭਗਵੇਂ ਝੰਡੇ ਲਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾ ਲਏ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝੰਡੇ ਉਤਾਰ ਕੇ ਖਾਲਸਾਈ ਝੰਡੇ ਲਾਉਣਾ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਕਦੇ 'ਪੀਲਾ', ਕਦੇ 'ਬਸੰਤੀ' ਤੇ ਕਦੇ 'ਕੇਸਰੀ' ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਪੀਲੇ, ਬਸੰਤੀ, ਭਗਵੇਂ ਝੰਡੇ ਝੁੱਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਨਿਰੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਛਾਉਣੀਆਂ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਝੁਲਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਛਾਉਣੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠਲੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਉਥੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਖਾਲਸਾ ਰੰਗ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਬੇਸਮਝ (ਸਾਰੇ ਨਹੀਂ) ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਰਾਜਪੂਤਾਂ, ਉਦਾਸੀਆਂ, ਨਿਰਮਲਿਆਂ ਤੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪੀਲੇ, ਭਗਵੇਂ, ਬਸੰਤੀ ਤੇ ਕੇਸਰੀ ਰੰਗ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖ-ਰੰਗ ਵਜੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਨਿਰੰਗ, ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਝੰਡਾ ਫੜ ਕੇ ਜੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅੱਗੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ (ਨਿਸ਼ਾਨਚੀ/ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲੀਏ) ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦਾ ਨੀਲਾ ਰੰਗ ਅੱਜ ਤਕ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਨੇ ਉਸੀ ਕਰਤ ਬਣੀ ਦਾਤਾਰਾਜਾਂ ਕੋਂ ਉਤਾਰ ਨੀਚੇ ਕੇਸਰੀ ਮੈਂ ਸੋ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਕਾ ਭਗਵਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇ ਬਚਨ ਕੀਆ ਇਹ ਖਾਲਸਾਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਰੀ ਆਗੇ ਸੋ ਟੁਟੇਗਾ ਨਹੀਂ।"

(ਗੁਰੂ ਗੋਬੀ ਸਾਖੀਆਂ, ਸਾਖੀ 75)

(* ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵੱਡੀ ਦਸਤਾਰ ਸੁਰਮਈ ਰੰਗ ਦੀ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਸੁਰਮਈ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।)

1723 ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੀਆ ਤੇ ਬੰਦੋਬਸਤੀ (ਅਖੌਰੀ ਤੌਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਤੇ ਬੰਦੋਬਸਤੀ) ਵਿਚ ਤਗਤਾ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਗਿਆ। ਬੰਦੋਬਸਤੀ ਆਗੂ ਅਹਿਲ ਸਿੱਖ ਕੌਰਸੇ ਨੇ ਨੀਲਾ ਰੰਗ ਛੱਡ ਕੇ ਲਾਲ ਕਪੜੇ ਪਹਿਨਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ ਸਨ:

"ਨੀਲਾ ਬੰਦ ਕਾਇਆ ਅੰਬ ਪਹਿਨਣਾ।"

ਜਦੋਂ 1920-25 ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮਹੰਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਛੁਡਵਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਈ ਗੋਰ-ਸਿੱਖ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਭੁੱਲ ਗਏ ਸਨ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਉਦਾਸੀਆਂ ਵਾਲਾ ਰੰਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੋਰ-ਸਿੱਖ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀ। ਉਦਾਸੀ ਮਹੰਤਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਭਗਵੇਂ ਝੰਡੇ ਲਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾ ਲਏ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝੰਡੇ ਉਤਾਰ ਕੇ ਖਾਲਸਾਈ ਝੰਡੇ ਲਾਉਣਾ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਕਦੇ 'ਪੀਲਾ', ਕਦੇ 'ਬਸੰਤੀ' ਤੇ ਕਦੇ 'ਕੇਸਰੀ' ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਪੀਲੇ, ਬਸੰਤੀ, ਭਗਵੇਂ ਝੰਡੇ ਝੁੱਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਨਿਰੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਛਾਉਣੀਆਂ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਝੁਲਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਛਾਉਣੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠਲੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਉਥੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਖਾਲਸਾ ਰੰਗ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਬੇਸਮਝ (ਸਾਰੇ ਨਹੀਂ) ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਰਾਜਪੂਤਾਂ, ਉਦਾਸੀਆਂ, ਨਿਰਮਲਿਆਂ ਤੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪੀਲੇ, ਭਗਵੇਂ, ਬਸੰਤੀ ਤੇ ਕੇਸਰੀ ਰੰਗ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖ-ਰੰਗ ਵਜੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਨਿਰੰਗ, ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਝੰਡਾ ਫੜ ਕੇ ਜੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅੱਗੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ (ਨਿਸ਼ਾਨਚੀ/ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲੀਏ) ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦਾ ਨੀਲਾ ਰੰਗ ਅੱਜ ਤਕ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਜਦੋਂ 1920-25 ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮਹੰਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਛੁਡਵਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਈ ਗੋਰ-ਸਿੱਖ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਭੁੱਲ ਗਏ ਸਨ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਉਦਾਸੀਆਂ ਵਾਲਾ ਰੰਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੋਰ-ਸਿੱਖ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀ। ਉਦਾਸੀ ਮਹੰਤਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਭਗਵੇਂ ਝੰਡੇ ਲਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾ ਲਏ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝੰਡੇ ਉਤਾਰ ਕੇ ਖਾਲਸਾਈ ਝੰਡੇ ਲਾਉਣਾ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਰ ਕੇ